

Jerzy Adam Radomski

O Powstaniu w Czortkowie (styczeń 1940 r.)

Niepodległość i Pamięć 3/2 (6), 219-220

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O Powstaniu w Czortkowie (styczeń 1940 r.)

Od wielu lat Ośrodek KARTA w Warszawie jest wydawcą niezależnego pisma historycznego pt. "Karta". W numerze 5 (maj-lipiec 1991) Piotr Młotecki ogłosił bardzo interesujący materiał pt.: "Powstanie w Czortkowie" (s. 28-42). Jest to mało znany epizod dotyczący początków Polskiego Państwa Podziemnego na Ziemiach Wschodnich byłej II Rzeczypospolitej. Na str. 30 autor pisze, iż "wielu zatrzymanych (uczestników powstania - JAR) skazano na karę śmierci, którą dla części zamieniono potem na długoletnie więzienie, wielu zamęczono w czasie śledztwa. Ośmiu oskarżonych skazano i stracono w Odessie".

W 1991 roku w ramach wydawnictw Komisji Historycznej Zarządu Głównego Związku Sybiraków ukazał się tom 5 pt.: "Wspomnienia Sybiraków". W tymże tomie rozpoczęto druk dokumentów, które zostały nadesłane przez panią prof. dr Krystynę Laskowicz, która w tym czasie pracowała w Archiwum Instytutu Hoovera przy Uniwersytecie Stanford w Kalifornii. We wstępie od redakcji "Wspomnień Sybiraków" czytamy:

"Wybrane i skopiowane... materiały są fragmentem ogromnych zbiorów - dziesiątków tysięcy - dokumentów, listów, wspomnień itd. Gromadzone przez 2 Korpus gen. Andersa i jego służby, agendy Rządu Rzeczypospolitej w Londynie oraz inne instytucje i osoby - materiały dotyczą i powstały w okresie II wojny światowej i po niej... Szczególny walor tych świadectw polega na tym, że powstawały w latach opisywanych wydarzeń. Świadkowie, urzędnicy i służby - pisali o faktach, które właśnie mają miejsce lub wydarzyły się niedawno: listy i relacje mówią o rzeczywistości otaczającej ich autorów. Zatem znaczenie tych dokumentów dla historii jest znacznie większe niż wspomnień powstających po czterdziestu i więcej latach" (s. 196).

Opublikowany został m.in. "Wykaz zmarłych i pomordowanych w ZSRR jeńców wojennych, więźniów i zesłańców polskich 1939-1942. Sporządzony przez Samodzielny Referat Wywiadu Obronnego Inspektoratu Lotnictwa na podstawie wstępnego przepracowania III ewakuacyjnej grupy lotniczej z ZSRR" (230-260). W tymże "Wykazie" jest lista rozstrzelanych przez NKWD za udział w powstaniu w Czortkowie w nocy 21/22.01.1940., na podstawie relacji Romana Grocholskiego:

1. Czajkowski Aleksander (s. 234) - uwaga, u Młoteckiego jest wzmiankowany na s. 32;
2. Elberger Tadeusz (s. 235);
3. Kornikowski Szczepan (s. 242);
4. Kratus Kazimierz (s. 242); prawdopodobnie brat Bolesława Kratusa (P. Młotecki, op.cit., s. 35-36);
5. Rowluk Michał (s. 251);

6. Schodnicki (s. 252);
7. Zdunek Waław (s. 259);
8. Zalewski Władysław (s. 258) zabity w Czortkowie.

Wszystko wskazuje na to, że wyżej wymieniona grupa Polaków została stracona w Odesie, o czym pisze Piotr Młotecki.

Opr. Jerzy Adam Radomski

Sprostowanie

Do artykułu o Józefie Sierakowskim, opracowanym przez prof. dr. hab. Wincentego Pezackiego, a zamieszczonym w "Niepodległości i Pamięci" nr 1(5) 1996, (s. 109-138), w przypisie 60 na str. 129 błędnie rozwinięto skrót "GPR". Skrót ten oznacza tytuł prasowy "Gazeta Przemysłu Rzeźniczego". Za pomyłkę Pana Profesora i Czytelników naszego Pisma serdecznie przepraszamy.

Redakcja